Monografie

GABRIEL-LIVIU ISPAS
DANIELA PANC

Organizarea justiției în Uniunea Europeană

Editura Hamangiu
2021

II h38631

Gabriel-Liviu ISPAS
Daniela PANC

Organizarea justiției în Uniunea Europeană

289820
UNIVERSITATEA
"DUNĂREA DE JOS" GALAȚI
BIBLIOTECA 2

C-289820Y

Editura Hamangiu
2021

CUPRINS

CAPITOLUL I. JURISDICȚIILE NAȚIONALE 1

Secțiunea 1. Considerații introductive 1

Secțiunea a 2-a. Organizarea sistemelor jurisdicționale din câteva state membre ale UE 3

§1. Germania 5

§2. Franța 8

§3. Italia 11

§4. Spania 13

§5. România 16

Secțiunea a 3-a. Elemente comparative privind sistemele judiciare din statele membre UE 22

§1. Principiile de organizare jurisdicțională 23

§2. Aspecte comparative privind jurisdicțiile ordinare 25

§3. Particularități ale jurisdicțiilor specializate 28

§4. Aspecte comparative privind jurisdicțiile speciale 30

CAPITOLUL II. JURISDICȚIILE INTERNAȚIONALE 32

Secțiunea 1. Aspecte generale privind diferendele în societatea internațională 32

Secțiunea a 2-a. Încercări de realizare a justiției internaționale la începutul secolului 20 34

Secțiunea a 3-a. Curtea Internațională de Justiție 35

§1. Abordări internaționale 35

§2. Compunere și statut al judecătorilor 36

§3. Reguli de organizare 38

§4. Competența Curții 38

§5. Procedura în fața C.I.J. 39

§6. Insula Șerpilor, experiența românească la Curtea Internațională de Justiție 40

Secțiunea a 4-a. Curtea Penală Internațională 45
§1. Aspecte privind competența Curții 47
§2. Aspecte de procedură în fața Curții 50
Secțiunea a 5-a. Tribunalul internațional privind dreptul mării 52
Secțiunea a 6-a. Alte instanțe internaționale 53
Secțiunea a 7-a. Curtea Europeană a Drepturilor Omului 53
§1. Calitatea în fața Curții 56
§2. Condiții de admisibilitate a cererii 56
§3. Organizarea internă a C.E.D.O. 57

CAPITOLUL III. CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE. DISPOZIȚII ALE TRATATELOR. ORGANIZARE INTERNĂ 59
Secțiunea 1. Înființare și evoluție numerică 59
Secțiunea a 2-a. Evoluția atribuțiilor conferite Curții de Justiție a Uniunii Europene 61
Secțiunea a 3-a. Evoluția istorică a Tribunalului 68
Secțiunea a 4-a. Componența Curții 72
Secțiunea a 5-a. Statutul funcției de judecător 74
Secțiunea a 6-a. Avocații generali 76
Secțiunea a 7-a. Organizarea internă a Curții de Justiție a Uniunii Europene 78

CAPITOLUL IV. PROCEDURA ÎN FAȚA CURȚII DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE 80
Secțiunea 1. Elemente comune tuturor acțiunilor 80
§1. Partea scrisă 80
1.1. Părțile și reprezentarea lor 80
1.2. Intervenienții în procesul din fața Curții 83
§2. Chemarea în judecată 85
§3. Memoriul de întâmpinare 89

§4. Desemnarea avocatului general și a judecătorului raportor 90
§5. Regimul lingvistic în fața Curții de Justiție 91
§6. Termenele în procesele prezentate în fața Curții de Justiție 92
§7. Cercetarea judecătorească 93
§8. Solicitarea de informații suplimentare 94
§9. Faza orală a procedurii 97
§10. Hotărârea Curții 98
Secțiunea a 2-a. Judecata în lipsă 99
Secțiunea a 3-a. Incidente de procedură și situații în care finalizarea procesului nu coincide cu hotărârea Curții 102
Secțiunea a 4-a. Poziționarea părților și a celor interesați față de hotărârile și ordonanțele Curții 103
Secțiunea a 5-a. Interpretarea Hotărârii 104
Secțiunea a 6-a. Măsuri provizorii care pot fi dispuse în timpul judecării cauzei 106
Secțiunea a 7-a. Elemente particulare de procedură, specifice acțiunii preliminare 108
Secțiunea a 8-a. Căi de atac exercitate în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene 114
Secțiunea a 9-a. Procedura în fața Tribunalului 119

CAPITOLUL V. ACȚIUNI ÎN FAȚA CURȚII DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE 125
Secțiunea 1. Acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor 125
§1. Cadrul general și condiții de admisibilitate 125
1.1. Sediul materiei 125
1.2. Noțiune 127

1.3. Condiții de admisibilitate a acțiunii în constatarea neîndeplinirii obligațiilor 129
1.3.1. Calitatea procesuală activă 129
1.3.2. Calitatea procesuală pasivă 135
1.3.3. Parcurgerea procedurii prealabile 136
1.3.3.1. Excepții de la condiția parcurgerii procedurii prealabile 136
§2. Elemente specifice acțiunilor în constatarea neîndeplinirii obligațiilor 137
2.1. Acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor conform art. 258 TFUE 137
2.1.1. Procedura precontencioasă prevăzută de art. 258 TFUE 138
2.1.2. Etapa contencioasă 141
2.1.3. Tipologia acțiunilor prin care statul poate încălca dreptul Uniunii 142
2.2. Acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor conform art. 259 TFUE 144
2.2.1. Procedura precontencioasă prevăzută de art. 259 TFUE 145
2.3. Acțiunea în constatarea neexecutării unei hotărâri de condamnare pronunțate de C.J.U.E. într-o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor conform art. 260 alin. (2) TFUE 146
2.4. Acțiunile în constatarea neîndeplinirii obligației de comunicare a măsurilor naționale de transpunere a directivelor UE conform art. 260 alin. (3) TFUE 148
§3. Efectele hotărârii în constatarea neîndeplinirii obligațiilor 152

Secțiunea a 2-a. Acțiunea în anulare *152*
§1. Cadrul general și condițiile de admisibilitate 152
1.1. Sediul materiei 152
1.2. Noțiune 154
1.3. Condiții de admisibilitate a acțiunii în anulare 154
1.3.1. Categorii de acte care pot face obiectul acțiunii în anulare 154
1.3.2. Calitatea procesuală activă 159
1.3.2.1. Reclamanții privilegiați *159*
1.3.2.2. Reclamanții semi-privilegiați *161*
1.3.2.3. Reclamanții neprivilegiați *162*
1.3.3. Calitate procesuală pasivă 166
1.3.4. Motive de anulare 166
1.3.4.1. Necompetența *167*
1.3.4.2. Încălcarea unor norme fundamentale de procedură *167*
1.3.4.3. Încălcarea tratatelor *170*
1.3.4.4. Încălcarea oricărei norme de drept privind aplicarea acestuia *171*
1.3.4.5. Abuzul de putere *173*
1.3.5. Termenul de introducere a acțiunii 174
1.4. Efectele hotărârii în anulare 174
1.4.1. Efect *ex tunc* 174
1.4.2. Efect *erga omnes* 176
1.5. Competența de a judeca acțiunile în anulare 176
1.6. Mecanismul de contestare indirectă a legalității actelor Uniunii 178
Secțiunea a 3-a. Excepția de ilegalitate *179*
§1. Sediul materiei 179
§2. Noțiune 179

§3. Părțile care pot invoca excepția de ilegalitate ____ 181
§4. Actele care pot fi atacate ____ 184
§5. Efectele excepției de ilegalitate ____ 188
Secțiunea a 4-a. Acțiunile împotriva sancțiunilor pecuniare ____ 188
§1. Sediul materiei ____ 188
§2. Considerații introductive ____ 189
§3. Sfera de aplicare a art. 261 TFUE ____ 191
§4. Efectele hotărârii pronunțate în temeiul art. 261 TFUE ____ 194
Secțiunea a 5-a. Acțiunea în constatarea abținerii de a acționa ____ 194
§1. Cadrul general și condițiile de admisibilitate ____ 194
1.1. Sediul materiei ____ 194
1.2. Noțiune ____ 195
1.3. Condiții de admisibilitate a acțiunii în constatarea abținerii de a acționa ____ 196
1.3.1. Abținerea de a acționa ____ 196
1.3.2. Calitatea procesuală activă ____ 197
1.3.3. Calitatea procesuală pasivă ____ 199
1.3.4. Procedura preliminară ____ 200
1.3.4.1. Solicitarea de a acționa adresată instituției UE ____ 200
1.3.4.2. Precizarea poziției instituției UE ____ 202
1.3.4.3. Termenul de precizare a poziției ____ 206
§2. Efectele hotărârii de constatare a abținerii de a acționa ____ 207
§3. Competența de a judeca acțiunile în constatarea abținerii de a acționa ____ 208
Secțiunea a 6-a. Acțiunea în despăgubire ____ 209
§1. Sediul materiei ____ 209
§2. Considerații introductive ____ 210

§3. Noțiune 211
§4. Condiții de admisibilitate a acțiunii în despăgubire 214
4.1. Calitatea procesuală activă 214
4.2. Calitatea procesuală pasivă 215
4.3. Condițiile angajării răspunderii extracontractuale a Uniunii Europene 217
4.3.1. Faptul ilicit 218
4.3.2. Prejudiciul 220
4.3.3. Legătura de cauzalitate între faptul ilicit și prejudiciu 221
4.4. Termenul de introducere a acțiunii 222
§5. Competența de a judeca acțiunile în despăgubire 223
Secțiunea a 7-a. Acțiuni ale funcționarilor Uniunii Europene 224
§1. Cadrul general și condițiile de admisibilitate 224
1.1. Sediul materiei 224
1.2. Considerații introductive 224
1.3. Noțiune 224
§2. Condiții de admisibilitate a acțiunii funcționarilor UE 226
2.1. Calitate procesuală activă 226
2.2. Interesul de a acționa 227
2.3. Calitate procesuală pasivă 228
2.4. Procedura prealabilă 228
2.5. Termenul de introducere a acțiunii 230
§3. Competența judecării acțiunilor introduse de funcționarii Uniunii 231
Secțiunea a 8-a. Acțiunile privind răspunderea membrilor instituțiilor Uniunii Europene 232
§1. Sediul materiei 232

§2. Considerații introductive 232
§3. Hotărârea în *Cauza Cresson* 234
Secțiunea a 9-a. Acțiunile de arbitraj 238
§1. Sediul materiei 238
§2. Noțiunile de clauză compromisorie și compromis 239
§3. Calitate procesuală 240
§4. Temeiul juridic al acțiunilor de arbitraj 241
§5. Competența de a judeca acțiunile de arbitraj 242
Secțiunea a 10-a. Acțiunea pentru obținerea avizului C.J.U.E. 243
§1. Sediul materiei 243
§2. Considerații introductive 243
§3. Calitate procesuală 244
§4. Obiectul cererii de aviz 245
4.1. Noțiunea de acord preconizat 248
§5. Efectele juridice ale avizului 250
§6. Dispozițiile TCEEA privitoare la procedura de aviz 253

CAPITOLUL VI. ACȚIUNEA PRELIMINARĂ 256
Secțiunea 1. Cadrul general. Rolul acțiunii preliminare 256
§1. Sediul materiei 256
§2. Noțiune 257
§3. Rolul acțiunilor preliminare 258
Secțiunea a 2-a. Autorul cererii de decizie preliminară 260
§1. Noțiunea de „instanță națională" 261
§2. Îndreptățirea sau obligația de a sesiza Curtea 267
2.1. Excepții de la obligativitatea de a sesiza Curtea 268
§3. Limite ale sesizării C.J.U.E. 272
Secțiunea a 3-a. Obiectul acțiunii preliminare 276
§1. Trimiterea în interpretare 277

§2. Trimiterea în aprecierea validității ____ 279
Secțiunea a 4-a. Efectele hotărârii preliminare ____ *283*
Secțiunea a 5-a. Sistem judiciar al Uniunii: C.J.U.E. și instanțe naționale? ____ *284*
Secțiunea a 6-a. Trimiteri preliminare ale României ____ *285*

CAPITOLUL VII. SPAȚIUL DE LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE ____ **292**
Secțiunea 1. Sediul materiei ____ *292*
Secțiunea a 2-a. Evoluția spațiului de la Maastricht la Lisabona ____ *293*
Secțiunea a 3-a. Tratatul de la Lisabona și rolurile instituționale ____ *296*
Secțiunea a 4-a. Acțiunile preliminare referitoare la Spațiul de Securitate, Libertate și Justiție ____ *298*
Secțiunea a 5-a. Elemente specifice dreptului penal, după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona ____ *303*
Secțiunea a 6-a. Evoluții ale dreptului penal în reglementarea Uniunii ____ *312*
Secțiunea a 7-a. Lupta împotriva crimei organizate și a terorismului și dreptul penal material al Uniunii ____ *320*

CAPITOLUL VIII. PROCURORUL EUROPEAN ____ **322**
Secțiunea 1. Dispoziții ale tratatului ____ *322*
Secțiunea a 2-a. Demersuri legislative pentru instituirea Procurorului European ____ *323*
Secțiunea a 3-a. Organizarea Parchetului European (E.P.P.O.) ____ *326*
Secțiunea a 4-a. Competența E.P.P.O. ____ *329*

CAPITOLUL IX. COOPERAREA JUDICIARĂ ÎN MATERIE CIVILĂ ____ **333**
Secțiunea 1. Reglementare ____ *333*
Secțiunea a 2-a. Noțiuni definitorii ____ *334*
Secțiunea a 3-a. Legislație derivată adoptată în vederea realizării cooperării judiciare în materie civilă ____ *336*
§1. Domeniul de stabilire a competenței de jurisdicție și de recunoaștere și executare a hotărârilor ____ 336
§2. Acte legislative sectoriale care conturează spațiul de libertate, securitate și justiție prin cooperare judiciară în materie civilă ____ 344

CAPITOLUL X. COOPERAREA POLIȚIENEASCĂ ____ **346**
Secțiunea 1. Dispoziții ale Tratatului ____ *346*
Secțiunea a 2-a. Noțiuni generale ____ *348*
Secțiunea a 3-a. Jurisprudență C.J.U.E. ____ *351*
Secțiunea a 4-a. Politici privind controlul la frontiere, dreptul de azil și imigrarea ____ *354*
§1. Dispoziții prevăzute în TFUE ____ 354
§2. Migrația legală în Uniunea Europeană ____ 357
§3. Fluxul migraționist din perioada 2015-2020 ____ 360
§4. Măsuri stabilite de Uniune pentru a combate efectele migrației ilegale ____ 381

BIBLIOGRAFIE ____ **387**